

Etik ve Hukuk Boyutuyla Tezden Üretilen Yayınlarda Haksız Yazarlık

Nimet Kalkan, Pelin Karaaslan

Özet: Araştırmanın amacı, bilimsel yayın etiği ve fikir ve sanat eserleri kanunu kapsamında ele alınan haksız yazarlık konusunu doktora tezlerinden üretilen yayınların yazar sıralamalarını inceleyerek ele almaktır. Bu amaç doğrultusunda, 2015-2019 yılları arasında İşletme Anabilim Dalı, Yönetim ve Organizasyon Bilim Dalı'nda yayımlanan 161 adet doktora tezinin künyesi doküman incelemesi yoluyla sınıflandırılmıştır. Belirlenen arama kriterleri aracılığıyla tezlerden üretilen yayınlar tespit edilmiştir. Araştırmanın son aşamasında, SPSS programı aracılığıyla tanımlayıcı analizler yapılarak tezlerden üretilen yayınların etik yansıması ortaya konmuştur. Araştırma sonuçlarına göre araştırmanın tamamen öğrenci tarafından yürütüldüğü doktora program çıktılarında yazar sıralamasından kaynaklı etik ihlali oranının yaklaşık %17 olduğu görülmektedir. 30 üniversitenin kapsam dâhilinde olduğu araştırmada etik ihlali durumunun 11 üniversitede yaşandığı görülmekte, ağırlıklı olarak 5 üniversitede kümelendiği gözlenmektedir. Etik ihlali yapılan yayınlar; yazar ve danışmanların cinsiyeti, unvan ve üniversiteler bakımından incelendiğinde sonuçlar konunun hem kişisel etik değerler hem de kurum etik kültürü açısından ele alınması gerektiğini göstermektedir. Araştırma sonuçları, etik ihlallerin en azından bir kısmının tespit edilebilir olduğunu, makul önlemler alındığında bu ihlallerin önlenilebileceğini göstermektedir. Bundan dolayı araştırmanın; etik ihlaller konusunda farkındalık yaratılması ve önlem mekanizmalarının geliştirilmesi açısından pratik, etik ihlali sebeplerinin araştırılabileceği gelecek çalışmalara ışık tutması bakımından teorik katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Etik, yayın etiği, Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu, eser sahibi, haksız yazarlık, tez, doküman analizi.

Abstract: The research examines the issue of unfair authorship, considered within the scope of scientific publication ethics and the law on intellectual property rights, by analysing the order of the authors of publications derived from the dissertations. To this tendency, tags of one hundred and sixty-one dissertations published in 2015-2019 by the Department of Business Administration-Management & Organization categorized by document analysis. The publications derived from those are determined using certain search criteria. In the last stage, descriptive statistics applied by SPSS to see the ethical reflection of the publications. Results show that unethical authorship is approximately 17%. The doctoral students are not the first author though they are the first carrier of the research. Out of 30 universities, 11 had unfair authorship practices and clustered mainly in 5. Discussing results with the gender of the authors and supervisors, titles, and universities show that the subject needs to consider both personal ethical values and the organizational culture. In this respect, the research will practically contribute to raising awareness about ethical violations, developing mechanisms for preventing unethical practices, and shed light on future studies which investigate the causes of unethical situations.

Keywords: Ethics, publication ethics, Law of Intellectual Property Rights, author, unfair authorship, Dissertation, document analysis.

@ Arş. Gör. Dr. Karadeniz Teknik Üniversitesi, nimetkalkan@ktu.edu.tr

ID 0000-0003-4314-1973

@ Doç. Dr., Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, pelin.karaaslan@ogu.edu.tr

ID 0000-0001-5695-192X

➔ Kalkan, N., Karaaslan, P., (2023). Etik ve hukuk boyutuyla tezden üretilen yayınlarda haksız yazarlık. İş Ahlakı Dergisi, 16 (2), ss. 66-100

✍ Research Paper

© İGİAD
DOI: 10.12711/tjbe/m4019
Turkish Journal of Business Ethics, 2023
isahlakidergisi.com

📅 Başvuru : 16.01.2023
📄 Revizyon : 24.04.2023
📅 Kabul : 17.06.2023
📅 Basım : 13.12.2023

Giriş

Tezlerden üretilen yayınlarda öğrenciye yazarlık hakkının verilmemesi, isminin saklanması ya da yayınlara katkısı olmayan kişilerin yazar olarak çalışmalarına eklenmesi haksız yazarlık uygulamaları olarak karşımıza çıkmaktadır. Oysaki haksız yazarlık, bilimsel yayın etiği kapsamında ele alındığında bir etik ihlali, hukuki olarak değerlendirildiğinde ise bir hak ihlali sonucunu doğurmaktadır. Bu sonuç, konuya etik ve hukuki açıdan yaklaşan çeşitli düzenlemelerin incelenmesiyle ortaya çıkmaktadır.

Etik, kelime anlamı olarak en basit haliyle “çeşitli meslek kolları arasında tarafların uyması veya kaçınması gereken davranışlar bütünü” olarak tanımlanmaktadır (Türk Dil Kurumu [TDK], 2022). Bu anlamda, gözetilmesi gereken değerlerin terk edilmesi ya da kaçınılması gereken davranışların uygulanması etik değerlerin ihlal edilmesi anlamına gelmektedir. Felsefenin bir kolu olarak araştırmalarda yer bulan etik konusu, akademik hayatta uyulması gereken kuralların bir çevreleyicisi olarak anlam kazanmakta ve “bilim etiği” ya da “akademik etik” kavramlarıyla gündeme gelmektedir. Türkiye Bilimler Akademisi bünyesinde kurulan Akademi Bilim Etiği Komisyonunun 2001 yılında hazırladığı, 2002 yılında kitaplaştırarak kamuoyu ile paylaştığı *Bilimsel Araştırmalarda Etik ve Sorunları* raporu, akademik etik konusunda Türkiye’de ortaya çıkan ilk kaynaklardan biri olma niteliği taşımaktadır. Bu raporda; *gerçeğe uygunluk, bilimsel araştırmanın zarar vermemesi, sorumluluk ve haklar, kaynak gösterme ve alıntılar* başlıklarıyla beraber *yazarlık, bilim insanı ve akademik etkinliklerde etik* başlıkları yer almaktadır. Rapora göre bilim insanı ve akademik etkinliklerde etik şu şekilde açıklanmaktadır:

“Bilim insanı, akademik yaşamının bütün evrelerinde ve öğretim, yönetim ve akademik değerlendirmelere ilişkin görevlerde bilimsel liyakati temel ölçüt olarak kabul eder, temel etik kurallarının dışına çıkmaz ve bu kuralların dışına çıkılmasına göz yummaz. Eğitimin eksik verilmesi, kopyacılık, akademik ilerleme ve ödül jürilerinde bilimsel liyakat ölçütlerinin dışına çıkmak, kişileri kayırmak ve benzer davranışlar kabul edilemez.”

Raporun yazar başlığında ise araştırma çıktılarında araştırmaya katkı sağlayan tüm yazarların isimlerine yer verilmesi, araştırmanın tasarlanmasından yayına hazırlanması aşamalarına kadar tüm süreçte katkıda bulunmamış kişilere yazar olarak yer verilmemesi gerektiği vurgulanmaktadır (TÜBA, 2002). Bunun yanında, bilimsel araştırma ve yayın etiğine aykırı eylemler de tanımlanmakta ve bu konudaki düzenleme Üniversitelerarası Kurul Başkanlığının (ÜAK) yayımladığı *Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi*’nde (2012) yer almaktadır. Yönergeye göre; intihal, sahtecilik, çarpıtma, tekrar yayım, dilimleme ve diğer ihlaller bilim-

sel araştırma ve yayın etiğine aykırı eylemler olarak sıralanmaktadır. Etik ve etik dışı eylemler bu şekilde sıralanmasına rağmen uygulamada birçok etik sıkıntı ile karşılaşılabilir. Örneğin yazar sıralaması, bilimsel yayın etiği ihlallerinin yaşandığı en önemli konulardan biridir (Hosseini & Gordijn, 2020). *Türkiye Bilimler Akademisi Bilim Etiği El Kitabı*'nda (2008) belirtildiği üzere yayının yazar listesi, ilgili yayının hazırlanmasına, yazılmasına katkıda bulunmuş kişilerden oluşmaktadır ve araştırmaya en büyük katkıyı veren kişinin ilk yazar olması gerekmektedir. Konu tezlerden üretilen yayınlar açısından ele alındığında, Akademi Etik Derneğinin *Lisansüstü Tez Danışmanlığında Etik İlkeler* başlığıyla akademiye kazandırdığı kitapçığı yol gösterici olmaktadır. Bu kitapçıkta "Öğrenci görev dağılımına uygun hareket ettiği sürece tezdin üretilen ürünlerde birinci isim/yazar olur." önerisi yer almaktadır (Akademi Etik Derneği, 2021: 12). Görev dağılımına uygun hareket etmeyen bir öğrencinin tezini tamamlamasının etik gerekçelerle mümkün olmayacağı düşünüldüğünde, tamamlanmış tezlerden üretilen yayınlarda ilk yazarlık hakkının öğrenciye ait olması gerektiği sonucu ortaya çıkmaktadır. Bu sonuç yazarlık hakkının bilimsel yayına verilen katkıya göre belirlenmesi gerektiğini öngören TÜBA (2008) açıklaması ile de desteklenmektedir. Akademik bir çalışmaya katkı verenlerden biri olmaksızın yazarların katkı değerlendirmesini yapabilmek elbette mümkün değildir. Buna rağmen, tezlerden üretilen yayınlara verilen katkının şüphe bırakmaksızın ağırlıklı olarak öğrenciye ait olduğu söylenebilmektedir. Nitekim bu, lisansüstü öğrenci yetiştirmenin bir gerekliliğidir.¹ Tez çalışmalarında ağırlıklı katkının öğrenciye ait olmaması durumu ise tamamlanan tezin etik açıdan daha farklı ihlaller barındırdığına işaret etmektedir.

Yazarlık konusunda hukuki düzenlemenin Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi (2012) aracılığıyla yapıldığı görülmektedir. Bu yönergede haksız yazarlık kapsamına giren yazarlık türleri sıralanmakta, tezdin yayın üretilen öğrencinin çalışmasında ilk yazar olmaması durumu "yazar saklama" tanımı kapsamına alınmaktadır. Yönergede açık olmayan, kimin yazar olduğu ya da eser sahibinin belirlenmesi konularında ise hukuki başvuru kaynağı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu olmaktadır. Kanun; eser sahibini, eserden doğan manevi hakların devredilemezliğini, hak ihlali olması durumunda doğan tazminat ve cezai koruma hususlarını kapsamaktadır. Kanuna göre öğrencinin tezdin üretilen yayında ikinci veya sonraki yazar sıralamasına sahip olması hak ihlali durumunu doğurmaktadır. Bu yönüyle bilimsel ve akademik olarak haksız yazarlık, etik ihlali orta-

1 Bkz.: Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi 7. ve 8. Düzey Yeterlilikleri.

ya çıkarmakta ve hukuki sonuçları doğuran bir durum yaratmaktadır. Bu konuda ortaya çıkan hak kaybı yazar sıralaması ve sayısına bağlı olarak yapılan çeşitli düzenlemelerde ortaya çıkmaktadır. Nitekim bir çok ülkede olduğu gibi (Anderson & Boden, 2008) Türkiye’de de yazar sayısının akademik teşvikte,² yazar sıralamasının ise birçok üniversitenin atanma ve yükseltme kriterinde puanlamaları etkilediği görülmektedir.³ Dolayısıyla hak kaybına uğranmaması ya da haksız kazanç elde edilmemesi açısından da yazar sıralamasında değişiklik yapılmaması ve çalışmada en fazla emeği bulunan kişinin ilk yazar olması gerekmektedir.

Etik ve hukuk açısından ele alınan haksız yazarlık konusu Türk akademi kamuoyunun bakış açısıyla değerlendirmeye alındığında da uygulamanın bir etik ihlal olduğu ve sonucunda hak kayıplarının yaşandığı kabul edilmektedir. Kamuoyunun genel görüşü öğrencilerin tezlerinden üretilen yayınlarda ilk yazar olması gerektiği yönünde olmaktadır. Bu sonuç, sosyal medya aracılığıyla akademik bir sayfada yapılan ve tesadüfi bir şekilde araştırmacıların da dikkatini çeken inceleme sonucunda ortaya çıkmaktadır. Akademik gelişmeler ile ilgilenen 4.378 katılımcının dâhil olduğu anket çalışmasının sonuçları, yüksek lisans ve doktora tezinden üretilen yayınlarda danışmanların yayın aşamasında katkı sağlamaksızın sadece tez danışmanlıkları dolayısıyla çalışmalara yazar olarak eklenmesi fikrinin desteklenmediğini göstermektedir. Önemli bir katılımcı sayısı ile gerçekleştirilen anket sonuçları, katılımcıların %61,4’ünün danışmanların koşulsuz yazar kabul edilmesi fikrini desteklemediğini ortaya koymaktadır⁴.

Görülmektedir ki öğrencinin tezinden üretilen yayınlarda ilk yazar olmaması durumu akademik etik, Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu ve Türk kamuoyu açısından ele alındığında haksız yazarlık kapsamına girmektedir. Bu konuda hem akademi camiasında farkındalık yaratılması hem de ampirik bulgularla bu farkındalığa ne kadar ihtiyaç duyulduğunun ortaya konması gerektiği düşünülmektedir. İlgililerin hukuki sonuçlar hakkında bilgilendirilmesinin, etik ihlaller açısından caydırıcılık faktörünü etkileyerek olumlu yansımalar yaratabileceği öngörülmektedir. Bu amaç doğrultusunda araştırmada ilk olarak tezden üretilen yayınlarda yazar

2 Türkiye’de uygulanan Akademik Teşvik Ödeneği Yönetmeliği için bkz.: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/21.5.201811834.pdf>; <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2020/01/20200117-9.pdf> (Erişim Tarihi: 13.11.2022)

3 Türkiye’de bulunan üniversitelerin atanma ve yükseltme kriterleri için bkz.: <https://www.yok.gov.tr/akademik/atanma-kriterleri> (Erişim Tarihi: 13.11.2022)

4 Anket sonucu için bkz.: <https://twitter.com/AkademikAhlak/status/1588973176708825089> (Erişim Tarihi: 07.11.2022)

sıralamasının etik ve hukuk açısından nasıl olması gerektiğine gerekçeleriyle birlikte yer verilmektedir. Ardından 2015-2019 yılları arasında tamamlanan doktora tezlerinden üretilen yayınların yazar sıralamaları incelenerek haksız yazarlık konusunda ampirik sonuçlar ortaya konulmaktadır. Araştırma sonuçlarının, bilimsel yayın etiği konusuna dikkat çekeceği düşünülmektedir. Bunun yanında, sonuçların alınabilecek önlemlere ya da yapılabilecek düzenlemelere ışık tutarak uygulamaya, gelecek çalışmalara yön vererek literatüre katkı sunması beklenmektedir.

Çalışma, etik ve hukuk açısından kavramsal çerçevenin sunulmasının ardından araştırma tasarımı ve yöntem bölümü ile devam etmektedir. Bulguların sunulmasının ardından tartışma, sonuç ve öneriler bölümü ile sona ermektedir.

Kavramsal Çerçeve

Akademik Etik Açısından Tezden Üretilen Yayınlarda Haksız Yazarlık

Bilim üretiminin sürekliliği dünya genelinde tecrübeli akademisyenlerin lisansüstü araştırmacılara bilgi ve deneyimlerini danışmanlık yoluyla aktarması aracılığıyla gerçekleşmektedir. Lisansüstü öğrenim gören her öğrenci için uygulamalı ders yükü olarak değerlendirilen danışmanlık, bu görevi üstlenen tecrübeli araştırmacılara maddi getiri sağlayacak şekilde verilmektedir. Löfstöm (2020), danışmanlık süreçlerinin etik açıdan pedagojik iki unsuru barındırdığını ifade etmektedir. İlki; araştırma ekosistemi içinde araştırmacı yetiştirilmesi, ikincisi ise araştırma süreçlerinin etik olarak yürütülmesidir. İç içe geçmiş olsa da bu iki unsurun birbirinden ayrı olduğu ve her iki noktanın araştırmacılarda bulunması gerektiği vurgulanmaktadır. Ancak, akademi kapsamında ortaya çıkan etik alanlardan birçoğu kaynağını danışmanlık sürecinden almakta, bu alanda birçok etik ihlal uygulaması ile karşılaşmaktadır. Öğrencinin üstlenmesi gereken sorumlulukları yerine getirmemesi, birlikte çalıştığı projeyi kendi işi gibi görerek emek harcamaması öğrenci temelli etik sorunlar iken (Lategan, 2012), liyakatsiz ve yetersiz danışmanlık, danışmanlıktan çekilme, istismarcı ve sömürücü danışmanlık, danışman kaynaklı etik sorunlar olarak gösterilmektedir (Goodyear, Crego, & Johnston, 1992; Löfström & Pyhäntö, 2017). Bunlara ek olarak ikili şahsi ilişkiler, sahtecilik yapmaya teşvik ve yazarlık haklarını görmezden gelmek danışmanlık ilişkisinde her iki tarafın dahliyle de ortaya çıkabilmektedir. Konu özelinde incelenen araştırmalar, bilimsel yayın etiği konusunda nicel bir sonuç ortaya koymanın yönlemsel güçlüğüne yansıtır niteliktedir. Nitekim araştırmaların genellikle nitel yöntemler aracılığı ile etik dışı davranışların keşfedilmesine yönelik, danışman ya da öğrenci görüşmeleri üzerine

kurulu olduğu dikkat çekmektedir (Örn.; Güler, Güler, & Tuncel, 2021; Günbayı, 2013; Hamutoğlu, Yıldız, & Akgün, 2015). Bunun yanında, teorik kapsamı ağırlıklı olan kavramsal çalışmaların bulunduğu gözlenmektedir (Örn.; Gureev, Lakizo, & Mazov, 2019; Khalifa, 2021; Marušić, Bošnjak, & Jeroñić, 2018). Uygulanan anketler aracılığı ile model analizine dayalı çalışmaların az da olsa var olduğu görülmektedir (Örn.; Cohen & Baruch, 2021).

Doktora öğrencileri ve danışmanlarla görüşmeler yapan Löfström ve Pyhältö (2017), etik meselelerin beş kategoride toplandığını, öğrencilerin ve danışmanların genellikle benzer konularda etik ikileme düşüklerini raporlamaktadır. Öğrencilerin danışmanlara göre üç kat daha fazla etik meseleye/probleme vurgu yaptığını gösteren araştırma sonuçları, adaletsizlik ve haksız yazarlık konularına öğrencilerin danışmanlardan daha fazla değindiğini göstermektedir. Izadinia (2014), proje ekipleri ve tez çalışmalarında bulunmanın yazarlık için yeterli olmadığını, yazarlık hakkının; araştırma tasarımı, verinin toplanması, analizi ya da yorumlanmasına katkı sağlanması, ayrıca araştırma taslağını hazırlama veya hazırlanan taslağa önemli bilimsel, entelektüel katkı sağlanması, yayımlanacak yayının son halinin onaylanması ve yayının her aşamasından sorumlu olunması durumlarında doğacağını Uluslararası Tıp Dergisi Editörleri Komitesini referans göstererek vurgulamaktadır. Aynı çalışmada, yazarlığın pozisyona ya da mesleğe bağlı olmaması gerektiği, rutin teknik desteklerden ziyade önemli derecede entelektüel katılımın olması gerektiği ifade edilmektedir. Benzer şekilde Paul (2011), tez danışmanları için danışmanlık ve ortak yazarlık sorumluluklarının birbirinden farklı olduğunu öne sürmektedir.

Tezlerden üretilen yayınlarda danışman isimlerinin yer alıp almamasına yönelik tartışmaların yanında, danışmanın ortak yazarlık katkısı sunması durumunda, yazar sıralamasının nasıl olması gerektiği konusunda da çalışmalar bulunmaktadır. Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK), yazar adlarında değişiklik yapmayı; “araştırma ve makalelerde ortak araştırmacı ve yazarların yazılı görüş birliği olmadan, araştırmada aktif katkısı bulunanların isimlerini çıkartmak veya yazarlıkla bağdaşmayacak katkı nedeniyle yeni yazarlar eklemek veya yazar sıralamasını değiştirmek” olarak tanımlamaktadır (TÜBİTAK, 2010). Yazar sıralaması konusunda Breet vd. (2018), doktora ve doktora sonrasında araştırmacıların kendi tezlerinden ürettikleri yayınlarda ilk yazarlık hakkına sahip olmaları gerektiği sonucunu ortaya koymaktadır. Çalışmaya verilen önemli katkıya göre yazarın ön plana çıkarılması gerektiğini editör notunda öneren Paul (2011), danışmanların sadece önemli katkıları olması durumunda tezden üretilen yayınlarda yazar olarak bulunması gerektiğini, Amerikan Psikoloji Birliğinin (American Psychological As-

sociation-APA) yönergesine değinerek açıklamaktadır. Bunun yanında, danışmanların tez aşamasında sundukları katkının danışmanlıklarının bir gereği olduğu için tezden üretilen yayınlarda “danışman” adıyla yazarlıktan başka bir sınıflamanın olması gerektiğini (Breet vd., 2018) ya da genel olarak danışmanların akademik yayınlarda son yazar olarak bulunması gerektiğini (Singhal & Kalra, 2021) öne süren araştırmacılar da vardır. Bakış açıları farklılık gösterse de tezden üretilerek yayımlanan çalışmalarda öğrencinin ilk yazar olması gerektiği noktasında buluşulduğu görülmektedir. Etik açıdan bu şekilde olan alanyazınını hukuki düzenlemeler de desteklemektedir. Araştırmanın izleyen bölümünde konu hakkındaki hukuki düzenlemelere ilişkin açıklamalara yer verilmektedir.

Hukuki Açıdan Tezden Üretilen Yayınlarda Haksız Yazarlık

Haksız yazarlık ile ilgili hukuki düzenleme, Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesinin (Yönerge, 2012) 4. maddesinin 1. fıkrasında yer almaktadır. Buna göre haksız yazarlık, bilimsel araştırma ve yayın etiğine aykırı eylemler arasında sayılmıştır ve aşağıdaki gibi tanımlanmıştır:

“Aktif katkısı olmayan kişileri yazarlar arasına dâhil etmek veya olan kişileri dâhil etmemek, yazar sıralamasını gereksiz ve uygun olmayan bir biçimde değiştirmek, aktif katkısı olanların isimlerini sonraki baskılarda eserden çıkartmak, aktif katkısı olmadığı halde nüfuzunu kullanarak ismini yazarlar arasına dâhil ettirmek”

Yönerge’de yer alan tanımda haksız yazarlığın dört temel biçimi göze çarpmaktadır: i) gölge (hayalet) yazarlık, ii) misafir (hediye/ikram) yazarlık iii) yazar saklama iv) yazar sırası değiştirme. Bir eseri yazan kişinin dışında birinin “yazar” olarak gösterilmesi şeklinde tanımlayabileceğimiz *gölge yazarlık*, günümüzde daha çok para karşılığı yapılan bir meslek olarak bilinmektedir (Karaaslan, 2020: 765). Bu anlamda gölge yazarlık, işin sonunda başkasının “yazar” olarak anılacağı bir metni para karşılığında kaleme alma faaliyetidir (Jankowska, 2013: 77; Krakies, 2008: 51). Akademide de para karşılığı başkası adına ödev, tez, makale vs. hazırlayan gölge yazarlar bulunmaktadır. Ancak gölge yazarlık her zaman para karşılığı yapılmak zorunda değildir. Tamamını asistanına yazdırdığı akademik bir çalışmayı kendi adıyla yayımlatan öğretim üyesi de gölge yazar kullanmaktadır (Groh, 2012: 870). *Misafir yazarlık* ise gerçek yazarın/yazarların yanında, esere hiç ya da yeterli katkısı bulunmayan bir kişinin yazar olarak anılmasıdır. Tamamı asistanı ya da bir öğrencisi tarafından yazılan bir makale yayıma gönderilirken asistanının/öğrencinin adının yanında kendi adını da yazar olarak iliştiiren bir öğretim üyesi misafir yazardır (Demirel, 2016: 90-91). İki öğretim elemanının aralarında anlaşarak birbirlerinin makalelerinde yer alması olarak bilinen “çaprazlama” da misafir yazarlığın bir alt

türü olarak nitelendirilebilir. *Yazar saklama*, gölge yazarlığın bir türüdür (Göka ve Erdem, 2022: 496). Keza yine gerçek yazarlardan birinin adı gizlenmektedir. Ancak bu kez yazar olarak görünen kişi, esere gerçekten de yazar olarak katkı sunmaktadır. Bununla birlikte bu kişi, adı saklanan yazarın yazdığı bölümü de kendisine mal etmektedir. *Yazar sırası değiştirme* şeklinde ortaya çıkan etik ihlalde ise yazıya katkısı daha çok olan kişinin adının daha alt sıralarda gösterilmesi ya da tersinden ifade edilecek olursa yazının hazırlanmasında katkısı az olan kişinin adının ön sıralarda yer alması söz konusudur. Bu anlamda yazar sırasının değiştirilmesi şeklinde ortaya çıkan bir yazar saklama türü oluşmaktadır.

Haksız yazarlığın anılan görünüşlerinden birini gerçekleştiren kişi hakkında Yönerge'nin 10. maddesi uygulanmaktadır. Buna göre; bilimsel araştırma ve yayın etiğine aykırı eylemlerde bulunduğu tespit edilen kişiler hakkında yükseköğretim kurumu tarafından disiplin işlemleri ile diğer idari, hukuki ve cezai işlemler yapılmaktadır. Öte yandan kişi, etiğe aykırı eyleme konu olan eserle daha önce akademik bir unvan elde etmişse, alınan etik ihlal kararı sebebiyle bu unvanın iptal edilip edilmeyeceği hususu da ilgili yükseköğretim kurumu tarafından değerlendirilmektedir⁵.

Yönerge her ne kadar etik ihlali gerçekleştiren kişi hakkında yapılacak işlemlere yer vermişse de şu temel soru hakkında bir cevap içermemektedir: Bir eserin yazarı kim ya da kimlerdir? Yazının hazırlanmasında hiç katkı sunmayan bir kişinin yazar olarak nitelendirilemeyeceği şüphesizdir. Ancak bu durum, yazının hazırlanmasında katkısı olan herkesin yazar olarak anılabileceği anlamına da gelmemelidir. “Yazar” olarak anılabilmek için bir esere sunulan katkının ne şekilde olması gerektiği belirlenmeden, kimlerin haksız yazar olduğunu ortaya koymak mümkün değildir. Bu anlamda ortaya çıkan belirsizliğin yanıtı ise Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu kapsamında açıklanmaktadır.

Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Kapsamında Yazarlık ve Haksız Yazarlık

Yazarın kim ya da kimler olabileceği sorusunun cevabı, 5 Aralık 1951 tarihli 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nda aranmalıdır. Bu Kanun'un amacı, fikir ve sanat eserlerini meydana getiren eser sahiplerinin, fikri ürünleri üzerindeki ma-

5 Üniversitelerde etik ihlalden kaynaklanan disiplin uygulamaları için bkz.: Karaca (2019), s. 17 vd.

nevi ve mali haklarını belirlemek, korumak, bu ürünlerden yararlanma şartlarını düzenlemek, öngörülen esas ve usullere aykırı yayımdan yararlanma halinde yaptırımlar uygulamaktır (FSEK, 1951: m. 1). O hâlde FSEK'in sağladığı korumanın konusu “eser”dir. Kanunda eser, sahibinin hususiyetini taşıyan ve “ilim ve edebiyat”, “musiki”, “güzel sanatlar” veya “sinema” kategorilerinden birine giren fikri ürün olarak tanımlanmaktadır (FSEK, 1951: m. 1/B). Herhangi bir şekilde dil ve yazı ile ifade olunan eserler, “ilim ve edebiyat eserleri” kategorisinde düzenlenmektedir (FSEK, 1951: m. 2). Dolayısıyla yazar olarak adlandırılan kişi, ilim ve edebiyat eserleri bakımından “eser sahibi” olmaktadır.

FSEK'te eser sahibi, “eseri meydana getiren kişi” şeklinde tanımlanmıştır (FSEK, 1951: m. 8/1). Kural olarak bir eserin birden fazla sahibi olabilir. Birden fazla kişinin birlikte meydana getirdikleri eserin kısımlara ayrılması mümkünse ortak (müşterek) eser sahipliği (FSEK, 1951: m. 9); vücuda getirilen eser ayrılmaz bir bütün teşkil ediyorsa iştirak (elbirliği) şeklinde eser sahipliği (FSEK, 1951: m. 10) söz konusu olmaktadır. İlk durumda, esere katkı sunanlardan her biri vücuda getirdiği kısmın sahibi sayılır; ikinci durumda ise eserin sahibi, onu vücuda getirenlerin birliğidir. Bununla birlikte, FSEK, m. 1/B-a'daki tanımdan anlaşılacağı üzere bir fikrî ürünün “eser” olarak nitelendirilebilmesi için sahibinin hususiyetini de taşıması gerekir (sübjektif koşul). Eserin, sahibinin hususiyetini taşıması gerekliliği, bir eserin sahibi olarak adlandırılacak kişi ya da kişilerin, yalnızca söz konusu fikri ürüne “hususiyet” kazandıran kişiler olduğunu gösterir (Kılıçoğlu, 2021: 182). Dolayısıyla bir ilim ve edebiyat eserinin yazarı da “o yazıya hususiyetini aktaran kişi” olarak değerlendirilmelidir. Hususiyetin ne anlama geldiği Kanun'da ifade edilmemiştir. Yargı uygulamalarında (İstanbul 1. Fikrî ve Sınai Haklar Hukuk Mahkemesi, E. 2018/438 K. 2020/114, T. 3.3.2020.) ve öğretide (Yavuz vd., 2014: 63) hususiyetin, fikrin kendisi ile ilgili değil, ortaya konuluş biçimi ile ilgili bir kavram olduğu benimsenmiştir. Kanun koyucunun “yenilik” ya da “orijinallik” gibi kriterler yerine eser ile eser sahibi arasında köprü görevi gören bir kavramı ölçüt olarak benimsemesi hususiyet kavramının “sahibine özgü bir anlatım biçimi taşıma” durumunu ifade ettiğini göstermektedir (Bahadır, 2019: 746-753; Bellican, 2008: 67-90; Bozgeyik, 2009:170-222; Öztan, 2008: 96). Nitekim Türkiye'nin de taraf olduğu Ticaretle Bağlantılı Fikri Mülkiyet Anlaşması (TRIPS, 1995) m. 9/2'de de telif haklarının fikirleri değil, onların ifade edilmiş şekillerini koruduğu belirtilmektedir. Bu bakımdan eserdeki düşüncenin farklı ya da sıradan olması değil, düşüncenin ne şekilde ifade edildiği belirleyicidir. Bir yazı orijinal olmasa bile ifade özellikleri itibarıyla sahibinin bağımsız yaratıcı ruhunu taşıyorsa “hususiyet” içermektedir (Tekinalp, 2012: 105). O hâlde bir yazının içeriğine salt soyut bir katkı sunmak, örne-

ğın yazının hangi konuda yazılacağını belirlemek ya da yazıda değinilmesi gereken hususlar hakkında tavsiyelerde bulunmak, “eser sahibi” olmak için yeterli bir katkı değildir (Öztaş, 2008:237). Keza Yargıtayın bir içtihadı birleştirme kararında da şu ifadeler göze çarpmaktadır: “*biçime bürünmemiş soyut fikir, tema, araştırma konusu veya yöntem, anonimleşmiş söz, formüller fikir ve sanat eserleri hukuku kapsamında korunamaz*” (HGK., E. 2017/7 K. 2020/185 T. 20.2.2020). Biçime bürünmemiş soyut fikirlerin “eser” olarak nitelendirilemiyor oluşu, bu fikirleri ortaya koyan kişilerin de eser sahibi olamayacakları anlamına gelmektedir.

Hususiyet ile ilgili açıklamaların ilk derece mahkemelerinin kararlarına da konu olduğu görülmektedir. Bu bağlamda örnek olarak gösterilebilecek bir mahkeme kararında şu ifadeler yer almaktadır “*Davacının ‘Küresel Ekonomik Kriz ve Etkileri Medya ve Medya İşletmelerine Yansımaları Üzerine Bir İnceleme’ adlı yüksek lisans tezi çalışması, yukarıda sayılan şartları karşıladığından FSEK m.2 hükmü anlamında ilim ve edebiyat eseri mahiyeti taşımaktadır. Bu noktada belirtilmesi gereken davacının ilim eseri vasfındaki çalışmasında ‘hususiyetin’, özellikle anlatılmak istenen olguların, düşüncelerin, sonuçların açıklanışı, yorumlanması, sunulduğu, kısaca ifade ediliş biçiminde görülmekte olduğudur. FSEK açısından hususiyet, eşsiz veya orijinal olmayı değil; bir başka eserden kopya edilmemesi; sahibine özgü bir anlatım biçimini taşımayı ifade eder*” (İstanbul 2. Fikrî ve Sınai Haklar Hukuk Mahkemesi, E. 2017/203 K. 2020/41, T. 22.1.2020). Yine bu kararda da hususiyetin, düşüncenin kendisinde değil, ifade biçiminde olduğu açıkça vurgulanmaktadır. O hâlde hususiyet “fikrin, yaratıcısına özgü bir çabayla somutlaşması” olarak tanımlanabilir.

Salt düşünce ve ilkelerin ortaya konulması eser sahipliği için yeterli olmadığı gibi esere yalnızca teknik katkılar sunan (örneğin yazım yanlışlarını düzelteren, dipnotları düzenleyen ya da yazıya kaynakça ekleyen) kişiler de yazar olarak gösterilemez (Kılıçoğlu, 2021: 214). Bu kişilere yalnızca teşekkür notu yazılabilir. Nitekim FSEK m. 10/3’te “*Bir eserin vücuda getirilmesinde yapılan teknik hizmetler veya teferruata ait yardımlar, iştirake esas teşkil etmez.*” ifadesi kullanılmıştır. Yargıtay’ın da, “teknik redaksiyonun eser sahibi hakkı vermeyeceği, buna rağmen FSEK 10/3. maddesi anlamında teknik yardım olarak nitelendirilecek redaksiyon işlemi gerçekleştirilen davalının adının kitapta eser sahibi olarak zikredilmesinin hak ihlali olduğu” yönünde bir kararı mevcuttur (Yargıtay Kararı - 11. HD., E. 2007/571 K. 2008/7797 T. 12.06.2008).

Sonuç itibarıyla, esere sunduğu katkı “esere hususiyet kazandırma” seviyesine ulaşmamış olan kişi, “eser sahibi” yani “yazar” olarak gösterilemez. Genellikle bir tez öğrencisinin danışmanlığını yürüten öğretim üyesinin söz konusu teze sundu-

ğu katkı da FSEK anlamında “hususiyet” düzeyine ulaşmamış bir katkıdır (Duman, 2022: 70). Danışmana; tezin konusunu kesinleştirmesi, tezin yazımı sırasında yol gösterici faaliyetlerde bulunması ve işin sonunda tezi okuyarak değerlendirmesi için ihtiyaç bulunmaktadır. Tezi okumak, FSEK m. 10/3 anlamında teknik bir faaliyet olduğundan dolayı; tezin konusunu belirlemek ve değinilmesi gereken konulara işaret etmek ise “soyut fikir” düzeyinde bir katkı sunmasından dolayı eser sahipliğine hak kazandırmaz. Bu bağlamda danışmanın ne kadar vakit harcadığının da bir önemi yoktur; zira fikir ve sanat eserleri hukuku salt zihinsel veya bedensel emeği değil, yalnızca “eser” şeklinde somutlaşmış fikri çabayı korur. Tez konusunu kendi özgün ve yaratıcı fikri çalışmasıyla somutlaştırmak durumunda olan kişi, tez öğrencisidir. Bu nedenle yazılan tezin daha sonra kitaplaştırılması aşamasında danışmanın adına yer verilmesi açıkça haksız yazarlık örneğidir. Şayet danışmanın katkısı yukarıda belirttiklerimizden daha fazlaysa, bir diğer ifadeyle danışman, tezin hazırlanması sürecinde soyut fikir düzeyini aşan, yazıya hususiyet katan bir katkı sunduysa, FSEK açısından bu durumda danışmanın tezin kitaplaştırılması ya da makaleye dönüştürülmesinde yazarlardan biri olabileceği akla gelebilir. Fakat bu durumda bir başka etik ihlal ile karşı karşıya kalınır. Bilindiği gibi bir tezin kabul edilmesi için tez öğrencisi etik ilke ve kurallara uygunluk beyannamesi imzalar. Bu beyannamede öğrenci, tezin kendisi tarafından hazırlanan özgün bir çalışma olduğunu taahhüt eder. Danışman ise yalnızca gözetim ve yol gösterme yükümlülüğünü yerine getirir. Bunun ötesine geçen bir katkı, tez öğrencisinin imzalamış olduğu taahhüde aykırıdır. Dolayısıyla danışmanın tez aşamasında sunduğu katkı, teknik yardım sunmak ya da soyut fikir vermek düzeyinde kalmalıdır. Sonuç itibarıyla, tez öğrencisinin kitaba dönüştürülen tezinde danışman isminin hiç yer almaması gerektiği gibi üretilen makalelerde de yazar olarak anılabilmesi için esere “hususiyet” katar ölçüde katkı sunması ve bu katkının, tezin hazırlanması sürecinde değil, öğrenci mezun olduktan sonra, tezden başka eserler üretilirken gösterilmesi gerekmektedir. Bir diğer ifadeyle, danışmanın tezden üretilen yayına verdiği katkının araştırmacı yetiştirmekten çıkıp, birlikte özgün eser üretme boyutuna ulaşması gerekmektedir.

Eser sahibi kavramı, FSEK’in uygulanması açısından kilit öneme sahiptir. Eser sahipliğinden doğan mali hakların el değiştirmesi mümkün iken (FSEK, 1951: m. 48 ve 49) eser sahipliği sıfatı gibi manevi hakların devri mümkün değildir (Ateş, 2020: 33). Esere hususiyet katan kişi dışında bir başkası, hiçbir durum ve koşul altında gerçek eser sahibi olamaz, eser sahibinin adının belirtilmesi hakkı hukuki işlem ile devredilemez ya da miras yoluyla mirasçılara devredilemez (Yavuz vd., 2014: 357). Akademik haksız yazarlığın etik ihlal sayılma nedeni de esasen eser sahibinin adının eserde belirtilmesi ile ilgili her türlü hak ve yetkinin “manevi hak”

kategorisi olarak düzenlenmiş olmasından (FSEK, 1951: m. 15) kaynaklanmaktadır. Toplum her türlü yazının yazarına özel bir önem atfetmez. Ancak bilimsel ve akademik yazılar, yazarın kim olduğuna toplum tarafından özel önem verilen hallerdendir. Bilimsel ve akademik eserlerde “yazar” olarak belirtilen kişinin, bu sıfatın doğruluğuna ilişkin açık veya örtülü bir taahhüdü olduğu kabul edilir. Eserde açıkça yer alan ya da farazi olarak kabul edilen bu taahhüt sonucunda yazar eserin içeriğinden sorumlu tutulur; toplum da içerikteki bilginin kaynağının yazar olarak anılan kişi olduğuna ve bu kişinin uzmanlığına dair güven besler. Dolayısıyla bu tür eserler için haksız yazarlık, içeriğin kaynağı olma ve içerikten sorumlu tutulma taahhüdüne (eser sahipliği karinesine) aykırılık ve kamunun güvenini suiistimal teşkil eder (Groh, 2012: 875).

Türk Hukukunda gerçek eser sahibinin rızasını almadan, nüfuzunu kullanarak ismini yazar olarak gösteren ya da yazarlar arasına adını dâhil ettiren kişi, yalnızca etik ihlali ya da geçersiz bir tasarruf gerçekleştirmekle kalmaz; aynı zamanda eser sahibinin FSEK m. 15’te düzenlenen manevi hakkını ihlal etmiş olur (Yavuz vd., 2014: 353). Eser sahibinin, bu ihlale karşı ileri sürebileceği talepler, FSEK m. 66 ve devamındaki hükümlerinde yer almaktadır. Buna göre eser sahipliğinden doğan hakları ihlal edilen kişi ya da kişiler; tecavüzün önlenmesi, durdurulması, kaldırılması taleplerinde bulunabilecekleri gibi uğramış oldukları manevi ve maddi zararın tazminini ileri sürme imkanına da sahiptirler. Eser sahibinin haklarının haksız yazarlık yoluyla ihlal edilmesi halinde cezai koruma da gündeme gelebilmektedir. Hakta tecavüz halinde doğabilecek suçlar FSEK m. 71’de düzenlenmiştir. Hükümde belirtilen cezai koruma, şikâyete bağlı olarak ortaya çıkmakta ve suç teşkil eden fiilin kasten işlenmesini gerektirmektedir.

Görüldüğü üzere bilimsel ve akademik yayınlarda haksız yazarlık, etik ihlali olmakla birlikte hukuki sonuçları da olan bir durum yaratmaktadır. Yazarlık hakkı gerek etik konusunda yapılan düzenlemelerle gerek hukuki olarak güvenceye alınmaktadır. Teorik olarak korunan haklara karşılık bilimsel ve akademik yayınlarda haksız yazarlığın yaygınlığı ya da hukuki korumanın caydırıcılığı tam olarak bilinmemektedir. Bu anlamda araştırmancının ampirik kısmını etik ve hukuki çerçevede ele alınan düzenlemelerin uygulamada ne kadar karşılık bulduğunun ortaya konulması oluşturmaktadır. Sunulan ampirik sonuçların konuya dikkat çekilmesinin ne kadar yerinde olduğunu göstermesi bakımından önem ifade edeceği düşünülmektedir. Bu kapsamda araştırmancının izleyen bölümleri tezden üretilen yayınların etik ihlali bakımından incelenmesi ve bulguların yorumlanması kısımlarından oluşmaktadır.

Tasarım ve Yöntem

Örneklemin Belirlenmesi

Örneklemin belirlenebilmesi için Yükseköğretim Kurulu Tez Merkezinde (YÖK TEZ) kayıtlı tezler incelenmiş, kapsam sırasıyla alan, zaman ve tez türü bakımından daraltılmıştır. Alan bakımından incelemenin İşletme Anabilim Dalı, Yönetim ve Organizasyon Bilim Dalında yapılmasına karar verilmiştir. Bu alanın tercih edilmesinin nedeni, ilgili anabilim dalının ders kapsamları içinde iş etiği, işletme etiği, mesleki etik gibi konu özelinde dersleri barındırması, dolayısı ile bölüm akademisyen ve mezunlarının etik konusunda diğer alanlara nazaran algı ve hassasiyetlerinin daha yüksek olma ihtimalidir.

Zamansal kapsamın belirlenebilmesi için YÖK TEZ’de kayıtlı tezler 2022 Şubat ayı içerisinde, son yayım yılı 2021 olacak şekilde, genel perspektifte incelenmiştir. Örneklem kapsamına giren toplam 2755 lisansüstü tez olduğu tespit edilmiştir. Zaman sınırı 2015-2019 yılları olarak belirlenmiştir. Bu aşamada, sonuçların günümüzü yansıtabilmesi için 2015 başlangıç yılı olarak seçilmiştir. Tezden yayın üretilmesi sürecinin zaman alabileceği düşünülerek incelemenin son yılı 2019 olarak belirlenmiştir. Doktora tezlerinden üretilen yayınlarda haksız yazarlık durumunun daha az olabileceği düşüncesiyle ilgili yıllarda tamamlanan doktora tezleri ve onlardan üretilen yayınların incelenmesinin yerinde olacağına karar verilmiştir. Bu çerçevede araştırma kapsamında beş yıl içerisinde yayımlanan 161 doktora tezi incelenmiştir.

Tezlerle İlişkin Künyelerin ve Tezlerden Üretilen Yayınların Belirlenmesi

Örneklem kapsamına giren tezlerin künyelerinin belirlenmesi için YÖK TEZ’de doküman incelemesi yapılmıştır. Bu incelemede 161 adet tezin; öğrenci/yazar adı, danışman adı, üniversite adı, yayım yılı ve tez adı kayıt altına alınmıştır. Tezlerden üretilen yayınların tespit edilmesi 9 adımda belirlenen arama kriterleri kullanılarak yine doküman incelemesi aracılığıyla yapılmıştır. Yayın aramada kullanılan kriterler Tablo 1’de sırasıyla yer almaktadır.

Tablo 1. Yayınların Tespit Edilmesinde Kullanılan Arama Kriterleri

Kriter Sıralaması	Arama Kriteri	Arama Şekli
1	Yazar ve danışman adlarının ⁶ birlikte aratılması	“yazar adı”, “danışman adı”
2	Yazar adının tek aratılması	“yazar adı”
3	Danışman adının tek aratılması	“danışman adı”
4	Tez adının aratılması ⁷	“tez adı”
5	Tez adının yazar adıyla birlikte aratılması	Tez adı, “yazar adı”
6	Tez adının danışman adıyla birlikte aratılması	Tez adı, “danışman adı”
7	Anahtar kelimeler ile yazar isminin aratılması	“anahtar kelime”, “yazar adı”
8	Anahtar kelimeler ile danışman isminin aratılması	“anahtar kelime”, “danışman adı”
9	Yazar ve danışmanların (varsa) Akademik Veri Yönetim Sistemi, Google Akademik gibi profillerinin taranması	-

Tabloda yer alan kriterlerin ilk dördü Google Akademik, sonraki dördü Google arama motorlarında kullanılmıştır. Arama sonuçları; yayın olup olmadığı, yayın türü, birinci yazar, ikinci yazar, diğer yazar, yayım yılı ve yayının adı olmak üzere kayıt altına alınmıştır. Yayın incelemesi iki aşamada yapılmış olup ilk aşama 2022 Şubat ayında, ikinci aşama 2022 Ekim ayında tamamlanmıştır. Tarama aşamasında yazar sıralaması bakımından etik ihlali yapılan ya da yapılmayan⁸ ancak gözden kaçan yayınların olabileceği öngörülmektedir. Ancak bu durum, ana amacı etik

6 Yazar isimleri, ad ve soyadı birlikte olacak şekilde taranmıştır. Çift isimli/soy isimli yazar ya da danışmanlar olması durumunda yazar adını kapsayan tüm kriterler farklı soy adı varyasyonlarıyla aratılmıştır.

7 Tez adını kapsayan arama kriterlerinin her biri tezin İngilizce adı ile de yapılmıştır.

8 Tezlerden üretilen yayınlar yalnızca yazar sıralaması bakımından incelenmiş, literatür kısmında sunulan gerekçelerle doktora öğrencisinin ilk yazar olmaması durumu etik ihlali olarak kabul edilmiştir. İncelenen yayınlarda yazarlığa, yazar sıralamasına bağlı ya da içerik bakımından vb. başka etik ihlallerin olabileceği öngörülebilmektedir. İspatı hukuki karar süreçlerini gerektiren bu durumlar araştırmamızın kapsamında değildir. Bu çalışma bulgularında sözü edilen etik ihlali yalnızca doktora öğrencisinin ilk yazar olmadığı durumu ifade etmektedir.

ihlallere dikkat çekilmesi olan bu çalışmanın sonuca ulaşması için bir engel teşkil etmemektedir. Nitekim araştırma sonuçları incelenen yayınları kapsamakta, tespit edilemeyen yayınların durumu var olan etik ihlallerin varlığına şüphe uyandırmamaktadır. Araştırma tasarımı, yayın tarama aşamasının ardından SPSS programında tanımlayıcı analizlerin yapılmasıyla tamamlanmaktadır.

Bulgular

Yapılan tanımlayıcı analiz sonuçlarına göre; incelenen yayınların 1 tanesinde üçüncü bir kişi⁹, birinde eş danışman, 38 tanesinde danışman ve 198 tanesinde öğrenci ilk yazar olarak yer almaktadır. Yazar olarak öğrenci bulunmaksızın üretilen yayın olmadığı dikkat çekmektedir. Yazarlara ilişkin bulgular Tablo 2’de görülmektedir.

Tablo 2. Yazarlara İlişkin İstatistikler

	Öğrenci		Danışman		Eşdanışman		3. kişi		Yazar Yok		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1. Yazar	198	83,20	38	16,00	1	0,40	1	0,40	-	-	238	100
2. Yazar	36	15,12	124	52,10	1	0,42	16	6,72	61	25,63	238	100
Diğer Yazar	4	1,68	5	2,10	0	-	12	5,04	217	91,17	238	100
Toplam	238	100	167	70,2	2	0,82	29	12,16	-	-	-	-

Makale, bildiri, kitap ve kitap bölümü türlerinden oluşan yayınlar incelendiğinde araştırma sonuçları, 36 öğrencinin kendi tezinden üretilen yayında ikinci yazar, 4’ünün ise üçüncü ya da sonraki yazar durumunda olduğunu göstermektedir.¹⁰ Analize ilişkin tanımlayıcı bilgiler Tablo 3’te yer almaktadır. Bu sonuçlar, doktora gibi araştırmanın tamamen öğrenci tarafından yürütüldüğü program çıktılarında dahi öğrencinin kendi tezinden üretilen yayında ilk yazar ol(a)madığını, yazar sıralaması kaynaklı etik ihlali oranının yaklaşık %17 olduğunu göstermektedir. Konu, yayın üretilen tez sayısı bakımından ele alındığında etik ihlal oranının yaklaşık %20 olduğu dikkat çekmektedir.

9 İncelenen çalışmalar arasında projeden üretilen iki yayından biridir. Ancak yayın konusu, birebir öğrencinin tez konusudur.

10 Bunlardan biri, tezi proje çıktısı olan öğrencidir.

Tablo 3. Tanımlayıcı İstatistikler

Tezlere İlişkin Bilgiler	f	%	Yayınlarla İlişkin Bilgiler	f	%
İncelenen Tez Sayısı	161	100	Üretilen Makale Sayısı	163	68,49
Yayın Üretilmediği Saptanan Tez Sayısı	32	19,88	Üretilen Bildiri Sayısı	51	21,43
Yayın Üretilen Tez Sayısı	129	80,12	Üretilen Kitap & K. Bölümü S.	24	10,08
Etik İhlali Yapılmayan Tez Sayısı	103	79,84	Üretilen Toplam Yayın Sayısı	238	100
Etik İhlali Yapılan Tez Sayısı	26	20,16	Etik İhlali Yapılan Yayın Sayısı	40	16,81

Araştırma bulguları ayrıntılı incelendiğinde, cinsiyet, unvan ve örgüt düzeyinde önemli sonuçlar ortaya çıkmaktadır. Bu doğrultuda danışman ve öğrencinin cinsiyetlerine göre etik ihlali yapılan yayın sayıları Tablo 4'te sunulmuş, sonuçlar toplam yayın sayıları ile karşılaştırılmıştır. Toplam ihlaller, erkek ve kadın danışmanlar arasında yirmişer adet olmak üzere eşit dağılmasına karşın, sonuçlar üretilen yayın sayıları bazında incelendiğinde kadın danışmanlarca yürütülen tezlerden üretilen yayınların %47,36'sında etik ihlali yapıldığı görülmektedir. Bu oranın erkek danışmanlar için %26,30 olduğu gözlenmektedir. En yüksek ihlal durumunun, kadın danışmanlar eşliğinde erkek öğrenciler tarafından yürütülen tezlerde olduğu ortaya çıkmaktadır.

Tablo 4. Danışman ve Öğrenci Cinsiyetlerine Göre İstatistikler

Danışman	Öğrenci	Etik İhlali Yapılan Yayın Sayısı	Yüzde	Toplam Yayın Sayısı	Etik İhlali Yapılan Yayın Sayısı	Yüzde
Erkek	Erkek	12	30	91	12	13,19
Erkek	Kadın	8	20	61	8	13,11
Kadın	Erkek	11	27,5	39	11	28,21
Kadın	Kadın	9	22,5	47	9	19,15
Toplam		40	100	238	40	16,81

Araştırma kapsamında 30 farklı üniversite merkezli tez incelemeye alınmıştır. Bu üniversitelerin üçünde sadece birer tez bulunmaktadır ve ilgili tezlerden üretilen yayınlara rastlanamamıştır. Dolayısı ile üniversite bazında yapılan yayın ihlal incelemesi 27 üniversite için söz konusudur. Analiz sonuçları Tablo 5'te görülmektedir. Etik ihlallerin 11 üniversitede gerçekleştiği, yayın sayısı bakımından öne çıkan 5 üniversitede ihlal oranının %20'nin üzerinde olduğu görülmektedir.

Tablo 5. Üniversite Bazında İstatistikler

Üniversite Kodu	Yayın Frekansı	Yayın Yüzdesi	Etik İhlal Frekansı	Etik İhlali Yüzdesi
1	1	0,4	1	1
2	3	1,3	2	66,67
3	9	3,8	4	44,44
4	30	12,6	11	36,67
5	18	7,6	6	33,33
6	3	1,3	1	33,33
7	4	1,7	1	25
8	34	14,3	8	23,53
9	14	5,9	3	21,43
10	30	12,6	2	6,67
11	18	7,6	1	5,56
12	20	8,4	0	0
13	10	4,2	0	0
14	9	3,8	0	0
15	6	2,5	0	0
16	5	2,1	0	0
17	5	2,1	0	0
18	5	2,1	0	0
19	4	1,7	0	0
20	2	0,8	0	0
21	2	0,8	0	0
22	1	0,4	0	0
23	1	0,4	0	0
24	1	0,4	0	0
25	1	0,4	0	0
26	1	0,4	0	0
27	1	0,4	0	0
Toplam	238	100	40	16,81

Gerçekleşen etik ihlaller, cinsiyet ve danışman unvanı bakımından birey düzeyinde incelendiğinde 3, 4, 5, 8 ve 9 numaralı üniversiteler sonuçlarıyla dikkat çekmektedir. Tablo 6'da görüldüğü üzere, 4 numaralı üniversitede etik ihlali olan on bir yayının onu tek bir danışman nezdinde yürütülen doktora tezlerini kapsa-

maktadır. Benzer durum, yayın sayısı bakımından daha az olsa da 9 numaralı üniversitede de ortaya çıkmaktadır. 3 ve 5 numaralı üniversitelerde etik ihlali durumu tek kişide kümelenmek yerine daha yaygın bir durumdur. 8 numaralı üniversite ise yedi farklı danışmanın tamamına yayılan etik ihlal durumunu gösteren sonucu ile dikkat çekmektedir. 6 ve 9 numaralı üniversitelerdeki durum, tüm etik ihlallerinin kadın danışman nezdinde, kadın öğrenciler tarafından yönetilen tezlere ait olmasıyla göze çarpmaktadır.

Danışman/Üni. Kodu	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Erkek	1	2	1	1	5	0	1	6	0	2	1
Kadın	0	0	3	10	1	1	0	2	3	0	0
Toplam	1	2	4	11	6	1	1	8	3	2	1
Dr. Öğr. Üyesi	0	2	0	0	4	1	0	0	0	0	0
Doç. Dr.	1	0	1	8	2	0	1	2	2	0	0
Prof. Dr.	0	0	3	3	0	0	0	6	1	2	1
Unvan/Üni. Kodu	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Aynı Kişide Olma Yüzdesi	100	100	50,25,25	91*,9	50,33,17	100	100	25,12,5(*6)	67,33	100	100
* Unvan verisi ile kişi verisinin örtüşmeme nedeni aynı kişinin unvanının yükselmesinden kaynaklanmaktadır.											

Sonuçlar danışmanların unvanları açısından ele alındığında, profesör ve doçent unvanlı akademisyenlerin danışmanlığında hazırlanan tezlerden üretilen yayınlar da ihlal durumunun daha fazla ortaya çıktığı görülmektedir. Yalnız unvan durumu, tezler, üretilen yayınlar ve etik ihlaller birlikte ele alınarak değerlendirildiğinde doktor öğretim üyesi unvanlı akademisyenlerin daha yüksek oranda ihlale ortak olduğu gözlenmektedir. Unvan bazlı incelemelerin yer aldığı sonuçlar Tablo 7’de gösterilmiştir.

Tablo 7. Danışman Unvanı Bazında İstatistikler

Danışman Unvanı	Tez Sayısı	Yayın Sayısı	Etik İhlali Sayısı	Etik İhlali %
Prof. Dr.	109	157	16	0,10
Doç. Dr.	47	70	17	0,24
Dr. Öğr. Üyesi*	5	11	7	0,64
*Yrd. Doç. Dr. unvanları da Dr. Öğr. Üyesi olarak değerlendirilmiştir.				

Etik ihlalin nicel bir inceleme ile somut olarak yapılabilmesi oldukça güçtür. Bu-
raya kadar açıklanan kısmıyla araştırma bulguları, direkt olarak etik ihlali yapıldığı
tespit edilebilen çalışmaların sonuçlarını göstermektedir. Ancak yapılan incelemede
özellikle gelecek çalışmalara ışık tutabileceği düşünülen farklı etik ihlali ipuçları
da gözlenebilmektedir. 32 tezden üretilen hiçbir yanına rastlanmayan araştırma
sonuçlarına göre, tez bazında ortalama 1.84 yayın üretildiği görülmektedir. Üçten
fazla yayın üretilen 12 tezin olması durumu, ayrı bir incelemeyi gerektirmekle bir-
likte, dilimleme, tekrar yayım gibi farklı etik ihlali konularına da dikkat çekilmesi
gerektiğini göstermektedir. Tez temelli yayın istatistikleri Tablo 8'de yer almaktadır.

Tablo 8. Tez Bazında Üretilen Yayın İstatistikleri

Üretilen Yayın Sayısı	f	%
Yayın Yok	32	19,88
1 Yayın	61	37,89
2 Yayın	43	26,71
3 Yayın	13	8,07
4 Yayın	9	5,59
5 Yayın	2	1,24
6 Yayın	1	0,62
Toplam	161	100

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Araştırmada ilk olarak tezden üretilen yayınlarda yazarlık hakkı etik ve hukuk açı-
sından ele alınmış ardından tezden üretilen yayınların yazar sıralamaları incele-
nerek bu yayınların etik yansıması tespit edilmeye çalışılmıştır. Yapılan analizler
sonucunda ortaya çıkan tablo, incelenen yayınların %20'ye yakın kısmında etik
ihlali yapıldığını ortaya koymaktadır¹¹. Sonuçlar, bilimsel liyakat esasıyla hareket
edip etik uygulamalar içinde bulunması gerektiği "a priori" kabul edilen akade-
mik kurumlarda etik dışı uygulamaların yaygın ve açık bir şekilde kullanıldığını
göstermektedir. Bu anlamda etik ve hukuk açısından haksız yazarlık konusunda
sunulan bilgilerin yerinde olduğu, araştırma aracılığıyla konuya dikkat çekileceği ve

11 Daha önce de açıklandığı gibi araştırma kapsamında ele alınan etik ihlali yalnızca tezden üretilen yayınlarda doktora öğrencisinin ilk yazar olmaması durumunu ifade etmektedir. Bu durum dışında kalan ve incelenen yayınlarda da olması ihtimali olabilen her türlü etik ihlalinin tespiti hukuki bir inceleme gerektirmektedir ve araştırmanın kapsamında değildir.

çaydırıcı etkinin ortaya çıkabileceği düşünülmektedir. Mevcut araştırma herhangi bir teorinin testini içermemektedir ancak ortaya çıkan sonuçların teorik çerçevede ele alınarak odaklı örneklem seçimi ile yürütülebilecek gelecek çalışmalara yol gösterici olabileceği öngörülmektedir. Bu çalışmaların etik ve hukuk açısından ihlal unsuru barındıran haksız yazarlık uygulamalarının neden ortaya çıktıklarının anlaşılması bakımından önem taşıyacağı düşünülmektedir.

Araştırma sonuçları bütün olarak ele alındığında ilk olarak yayın üretilmeyen tezler dikkat çekmektedir. YÖK tarafından 2022 yılında hazırlanan raporda da önerildiği gibi tezlerin yayına dönüştürülmesi kültürünün özendirilmesi gerekmektedir (YÖK, 2022). İncelenen 161 tezin 32 tanesinden üretilen yayına rastlanmamış olması, tezlerin yaklaşık beşte birinden ortaya çıkan katkının görünür olmadığı anlamına gelmektedir. Tezin teslim edilmesinin yayın şartına bağlanması bir yana, bu konuda destekleyici ve yol gösterici politikaların izlenmesi gerektiği düşünülmektedir.

Çalışmanın odak noktasında yer alan etik ihlaller konusunda ortaya çıkan sonuçların öğrenci ve danışman perspektifinden tartışılması gerekmektedir. Öğrenci açısından mevcut ihlal durumunun iki şekilde ortaya çıkacağı düşünülmektedir. İlk varyasyonda, tez öğrencisinin etik ihlalini bireysel itibar yönetimi yaklaşımı çerçevesinde kabullenmiş ve hatta önermiş olduğu akla gelmektedir. Kurumsal itibar çalışmalarından esinlenilerek uyarlanan bireysel itibar yaklaşımının temelinde kişinin çevresinde iyi izlenimler oluşturarak sürecin sonunda itibar kazanabileceği anlayışı yer almaktadır (Yağmur, 2019: 19). Kişinin kendi sahip olduğu yetkinlikleri itibara dönüştürmesi sürecini daha geniş kapsamda ele alan itibar yönetiminin, öğrenci tarafından tezinden üretilen yayında danışmanına ilk yazarlık hakkını vermesi yoluyla kullanılabilirliği düşünülmektedir. Diğer bir açıdan ise öğrencinin alternatifsiz bırakılmış olabileceği akla gelmektedir. Izadinia (2014)'te ortaya konan sonuçlar, görüşme yapılan doktora öğrencilerinin yazarlık kararlarına dâhil olmadığını, yazarlık haklarının öğrencilerin araştırmalara katkılarında ziyade danışmanlarının pozisyonlarına ve kıdemlerine göre verildiğini göstermektedir. Öğrencinin, bu etik ihlal durumuna karşı koyduğunda danışmanı ile çatışmaya gireceği, tezini teslim etme sürecinin uzayacağı gibi varsayılan bir sonla karşılaşabileceği ifade edilmektedir (Morris, 2008). Mevcut araştırma bulgularında ortaya çıkan ihlal durumlarının bu yaklaşımla da açıklanabileceği düşünülmektedir.

Genel olarak, öğrencilerin etik dışı davranışlara yöneldiği kanısının yaygın olduğu görülmektedir (Günbayı, 2013). Ancak Lategan (2012), doktor unvanı almış araştırmacıların varsayım olarak ne yapması gerektiğini bilen ve etik dışı dav-

ranışta bulunmaz kabul edilmesinin yanlış bir düşünce olduğunu ifade etmektedir. Bu yaklaşımla, ortaya çıkan etik ihlallerin danışman merkezli olabileceği de düşünülebilmektedir. Araştırma sonuçları doktor öğretim üyesi unvanlı danışmanlar tarafından yönetilen tezlerden üretilen yayınlarda ihlalin göreceli olarak daha yüksek oranlı olduğunu göstermektedir. Bu sonuç, doçent unvanının alınabilmesi için gerekli yayın şartlarının sağlanmasında etik dışı yolların süreci kolaylaştırıcı bir unsur olarak kullanılabileceğini akla getirmektedir. Dolayısıyla sonuçların kariyer planlama yaklaşımının karanlık yüzü çerçevesinde, olumsuz bir uygulama örneği olarak ele alınabileceği düşünülmektedir. Profesör ve doçent unvanlı danışmanlar için ortaya çıkan sonuçlar ise “Hollywood Sendromu” ile açıklanabilmektedir (Dalainas, 2007). Çok yayın yapma, ismini duyurma hevesi, yayınlarda ismini sık görme arzusu olarak literatürde yer alan bu yaklaşımın (Aydın, 2019; Kansu & Ruacan, 2002), akademik yükselme konusunda bir endişesi olmaması gereken doçent ve profesör danışmanların davranışlarını açıklamakta faydalı olabileceği görülmektedir. Araştırma bulguları 6 ve 9 numaralı üniversitelerde meydana gelen etik ihlallerin tamamının kadın danışmanların nezdinde kadın öğrencilerin yönettiği tezlerde olduğunu göstermektedir. Bu üniversitelerde ortaya çıkan durumun açıklanmasında teorik olarak “Kraliçe Arı Sendromu” yaklaşımından faydalanılabilir. Bu yaklaşım, kraliçe arıların tek olması dolayısıyla kendisini diğer arılardan ayırıştırması, bunun farkında olarak konumunu koruması metaforundan yola çıkmaktadır ve örgütsel yaşamda kadınların kadınlara uyguladığı iyi niyetli olmayan davranışları açıklamak için kullanılmaktadır (Akduru, 2021). Hangi durum olursa olsun, etik kurallar gereğince maruz kalan ya da öneriyi kabul eden tarafın duruma itiraz etmesi, gerekirse hakkını fikir ve sanat eserleri kanunu kapsamında yasal olarak koruması gerekmektedir.

Danışmanlık sürecinde yaşanan etik dışı davranışların yalnızca danışman-öğrenci arasında meydana gelmeyip, örgüt kültüründe yerleşik bulunan tutum, değer ve normların birer göstergesi olabileceği bilinmektedir (Löfström & Pyhältö, 2012). Araştırma bulgularında belli üniversitelerde toplanan etik ihlali durumları bunun bir kanıtı niteliğindedir. Etik örgüt kültürü oluşturulması için her şeyden önce örgüt nezdinde etik kuralların tanımlanması ve tanımlar çerçevesinde denetlemelerin yapılması gerekmektedir (Aydın, 2021). Örgütlerde yaratılan etik iklimin, ortaya çıkan etik sorunların algılanış şeklini, sorunların çözümü için belirlenen doğru davranışları belirleyici olacağı ifade edilmekte (Yıldırım & Naktiyok, 2018), etik iklim ve örgüt kültürü arasındaki ilişki vurgulanmaktadır (Şişman, 2014). Bu sonuçlar bir arada düşünüldüğünde araştırma bulguları, bireysel düzeyde etik ihlallerinin olabileceği gibi örgüt düzeyinde eksikliği hissedilen etik davranışların da

bu sonuçlara yol açabileceğini göstermektedir. Bu davranışların akademide 2012 yılında YÖK tarafından hazırlanan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” olmasına rağmen yaşanıyor olması ise dikkat çekmektedir. Bu durum, kural ya da yasa koymaktan ziyade etik ihlaller üzerinde denetleyici mekanizmaların geliştirilmesi gerektiğini göstermektedir.

Araştırma sonuçları kapsamında yukarıda değinilen her bir tartışma konusunun ilgili teoriler çerçevesinde gelecek çalışmalara yön verebileceği düşünülmektedir. Bunun yanında, ortaya çıkan etik ihlallerin neden olabileceği dolaylı sonuçlar da gelecek çalışmalara konu edilebilir. Örneğin, doktora öğrencilerinin ortaya koydukları çabanın karşılığında kendi yayınının itibarını ve saygınlığını taşıma duygusuyla ödüllendirilmesi etik dışı davranışlarla engellenmektedir. Bu durumun yaratacağı stres dolayısı ile kişinin sağlığı üzerindeki etkisinin Siegrist (1996) tarafından geliştirilen Çaba-Ödül Dengesizliği Modeli aracılığıyla açıklanabileceği düşünülmektedir. İnsan, çevresel faktörlere maruz kalan ve duygu, tutum ve davranışlarına bu faktörlerin etkisini yansıtan bir yapıya sahiptir. Bu anlamda, etik dışı davranışın kurumsal kültürün bir parçası olması durumunda ilgili kurumlarda yetişen öğrencilerin de benzer davranışları sergileme eğiliminde olabileceği düşünülmektedir. Etik dışı davranışların belli üniversitelerde ve hatta belli anabilim dallarında kümelemeleri durumunda, bu kümelerde yetişen öğrencilerin davranış değişikliği yaşayıp yaşamadıkları Davranış Değişikliği Teorisi (Bandura vd., 1977) aracılığıyla incelenebilir. Benzer şekilde, bir sosyal çevre olarak örgüt içinde yaşanan öğrenmenin kişiler üzerindeki etkisini ortaya koymaya çalışan Sosyal Öğrenme Teorisinin (Bandura, 1963) etik dışı davranışsal öğrenmenin öğrenciler nezdinde gerçekleşip gerçekleşmediğini, kendi akademik yaşantılarında izledikleri etik tutumlar incelenerek ortaya koyulabilir¹². Ortaya konan bu açıklamaların ilerleyen çalışmalarda nedensel faktörlerin bilimsel olarak araştırılıp incelenmesi ve tespit edilen soruna çözüm üretilmesi bakımından hem akademik hem pratik katkı sunacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın sonuçları etik ihlallerin var olduğunu, araştırma yönetimi ise tespit edilebilen etik ihlallerin var olduğunu göstermektedir. Geliştirilen önlemlerle tespit edilen etik ihlallerin engellenebileceği düşünülmektedir. Bu konuda alınabilecek en önemli tedbir, etik kurul raporu gereken çalışmalarda kurul raporu olmaksızın dergilerin yayını kabul etmediği gibi tezden üretilen yayınlarda ilk

12 Önerilen teoriler konusunda ileri okuma yapmaya yol göstermesi bakımından bkz.: Turunç ve Turgut (2017) içinde; Ordun ve Aktaş, 2017a; Ordun ve Aktaş, 2017b; Ateş, 2017.

yazarın öğrenci olmaması durumunda yayının dergiye kabul edilmemesi olabilir. Bazı dergilerin (Örn. Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi) etik ilkeleri ve yayın politikalarında bu duruma açıklık getirdiği, eser sahibi olabilmek için sağlanması gereken şartların yerine getirilmemesi durumunda tezlerden üretilen yayınlarda danışmanın ismine yer verilemeyeceği ifade edilmektedir. Bu koşul, “Tez danışmanlığı, tez (tezlerden üretilen makaleler ve diğer çalışmalar) üzerinde ortak yazarlığa tek başına gerekçe oluşturmaz.” şeklinde net bir biçimde ifade edilmektedir (Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi, 2023). Bir diğer önlem, üniversite bünyelerinde öğrencilerin karşılaştıkları etik dışı uygulamaları şeffaf bir şekilde aktarabilecekleri mekanizmaların kurulması şeklinde hayata geçirilebilir. Bu uygulamanın etik ihlalin bertaraf edilmesine katkı sağlamasının yanında yaratılan farkındalık aracılığıyla örgüt içinde meydana gelebilecek mobbing, kötü muamele, hak ihlalleri gibi uygulamaların da engellenmesine fayda sağlayacağı düşünülmektedir. Löffström & Pyhältö (2012), kurum içinde birlikte çalışan meslektaşların etik dışı davranışta bulunan meslektaşlarına karşı duruş sergileyerek etik mekanizmaların geliştirilmesine katkı sağlandığına yönelik bulgularını aktarmaktadır. Etik ihlallerin engellenmesi konusunda alınabilecek bir diğer önlem, Gureev vd. (2019)’nin de önerdiği gibi bibliyometrik bir model geliştirilmesi olabilir. Araştırmacıların manuel incelemeleri ile ortaya konan bu taramalar, gelişen teknolojiler vasıtasıyla hazırlanan yazılım programları aracılığıyla gerçekleştirilebilir. Programın analiz sonuçları, araştırmacıların etik endekslerinin oluşturulmasında kullanılabilir. Etik ihlalinde bulunan kişilerin maddi ya da manevi olarak cezalandırılması sağlanabilir. Günümüz şartlarında bu hedefe ulaşmanın zor olmayacağı düşünülmektedir.

Sonuçta, haksız yazarlık konusunun öğrenci ve danışman merkezli alınabilecek önlemlerle engellenebilir olduğu görülmektedir. Bu anlamda, önce sorunun doğru tespit edilmesi, sorunun “gerçekten” çözülmek istenmesi, doğru çözüm önerilerinin işleme konulması gerekmektedir. Öğrenciler, danışmanlardan etik muamele görmeyi, etik konusunda onlar tarafından bilgilendirilmeyi beklemekte, danışmanların kendilerine rol model olması gerektiğini düşünmektedir. (Sezgin, Kılınç, & Kavgacı, 2012). Sağlıklı yürütülemeyen etik sürecin, etik bir akademik araştırma geleceği sunamayacağı düşünülmektedir.

Unfair Authorship in Dissertation-Derived Publications from Ethical and Legal Perspectives

Nimet Kalkan, Pelin Karaaslan

Introduction

Ethics is the “set of behaviors that parties in various professions should follow or avoid” (Turkish Language Association [TDK], 2022). In this sense, violating ethical values means abandoning the do’s and practicing the don’ts. The report titled Ethics in Scientific Research and Issues, prepared in 2001 by the Academy Science Ethics Committee established within the Turkish Academy of Sciences (TÜBA) and published as a book in 2002 is one of the first sources on academic ethics in Türkiye. The author section of the report emphasizes that the names of all the authors who contribute to a research study should be listed and that people who have not actively contributed to the entire process should not be included as authors (TÜBA, 2002).

Although regulations are found from different institutions regarding ethical and unethical behaviors, the order of authors is one of the prevalent issues regarding violations in scientific publications (Hosseini & Gordijn, 2020). As stated in the Turkish Academy of Sciences (2008) *Science Ethics Handbook*, the listed aut-

@ Assoc. Prof., Eskişehir Osmangazi University, pelin.karaaslan@ogu.edu.tr

ID 0000-0001-5695-192X

@ Research Assist., Dr., Karadeniz Teknik Üniversitesi, nimetkalkan@ktu.edu.tr

ID 0000-0003-4314-1973

➔ Kalkan, N., Karaaslan, P. (2023), Etik ve hukuk boyutuyla tezden üretilen yayınlarda haksız yazarlık. İş Ahlakı Dergisi, 16 (2), pp. 66-100

✍ Research Paper

© İGiAD
DOI: 10.12711/tjbe/m4019
Turkish Journal of Business Ethics, 2023
isahlakidergisi.com

Received : 16.01.2023
Revision : 24.04.2023
Accepted : 17.06.2023
Published : 13.12.2023

hors of a publication consist of the people who have contributed to the preparation and writing of the work, and the person who has made the greatest contributions should be listed as first author. The issue regarding publications produced from dissertations is found in the booklet titled “Ethical Principles in Graduate Dissertation Supervision,” which was brought to the attention of the academy by the Association for Ethics in Academia in order to provide guidance. This booklet gives the following advice: “If the student acts under the distribution of duties, he/she becomes the first name/author in the products produced from the thesis.” In terms of ethics, a student who does not perform the assigned duties cannot possibly complete the dissertation. Therefore, the student should have the right of being the first author in publications produced from the dissertations. Of course, guessing the extent to which the authors contributed to an academic study is not possible without having been a party to it. Nevertheless, the contributions to publications produced from a dissertation undoubtedly belong predominantly to the students.

The number of authors affects academic incentives,¹³ and the order of the authors affects scores regarding the appointment and promotion criteria for many universities in Türkiye¹⁴ and many other countries (Anderson & Boden, 2008). Therefore, in order to prevent injury or unfair gain, the highest contributing author should be listed first. Unfair authorship creates legal consequences as per the Law on Intellectual Property Rights (FSEK, 1951) and an ethical violation as per the Directive on Scientific Research and Publication Ethics (2012), as well as in the eyes of Turkish academicians’ public opinion.¹⁵

Consequently, awareness needs to be raised in the academic community regarding this issue, and how necessary this awareness is needs to be revealed through empirical findings. In line with this purpose, the study first presents the arguments on unfair authorship regarding ethics and law. The paper then presents empirical results on unfair authorship by analyzing authors listed order in publications derived from doctoral dissertations published between 2015-2019 in Türkiye.

13 For the Academic Incentive Regulation applied in Türkiye, see: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/21.5.201811834.pdf>; <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2020/01/20200117-9.pdf> (Accessed: 13.11.2022)

14 For the appointment and promotion criteria of universities in Turkey, see: <https://www.yok.gov.tr/akademik/atanma-kriterleri> (Accessed: 13.11.2022)

15 For the survey results, see: <https://twitter.com/AkademikAhlak/status/1588973176708825089> (Accessed: 07.11.2022)

Conceptual Framework

Unfair Authorship in Publications Produced from Dissertations in Terms of Academic Ethics

Supervision involves considering a practical course load for each graduate student. This course returns to experienced supervisors as financial gain, despite not being the primary motivation. The supervision process has two ethically pedagogic elements: training researchers and conducting research ethically (Löfstöm, 2020). Not fulfilling one's responsibilities or not spending any effort on a project are student-based ethical problems (Lategan, 2012). Furthermore, unqualified and inadequate advice, withdrawing from an advisory position, and abusive or exploitative supervision are supervisor-based ethical problems (Goodyear et al., 1992; Löfström & Pyhältö, 2017). In addition, conflict of interests, plagiarism, and ignoring authorship rights can occur under the involvement of both parties. However, presenting a quantitative result regarding ethics in scientific publications is thorny methodologically. Studies in this field are generally based on supervisor or student interviews for exploring unethical behaviors using qualitative methods (e.g., Güler et al., 2021; Günbayı, 2013; Hamutoğlu et al., 2015) or are conceptual studies that have a predominantly theoretical scope (Gureev et al., 2019; Khalifa, 2021; Marušić et al., 2018). Few studies have analyze models through surveys (e.g., Cohen & Baruch, 2021).

Löfström and Pyhältö (2017) reported that ethical problems are mentioned more frequently by students than by supervisors. Citing the International Committee of Medical Journal Editors, Izadinia (2014) emphasized that the right to authorship arises when an author contributes to every part of the research and states that authorship should not depend on position or profession but rather on significant intellectual participation than routine technical support. Paul (2011) also stated that the responsibilities of being a co-authorship is distinct from supervision.

In addition to listing the authors of a work, the order of authors appears as another issue in unfair authorship. The Scientific and Technological Research Council of Türkiye (TÜBİTAK, 2010) defined changing authors' names to occur when "without written agreement by the co-researchers and authors, the names of active contributors to research or articles are removed or new authors are added due to contributions unrelated to authorship, or changing the order of authorship." Breet et al. (2018) concluded that PhD and postdoctoral researchers should have the right to be the first authors in publications produced from their dissertations.

In addition, some researchers have argued that, due to supervisors being required in the dissertation stage, a classification other than authorship should occur with regard to naming/listing a supervisor in publications produced from said dissertation (Breet et al., 2018). Singhal & Kalra (2021) stated that supervisors are conventionally considered as the last author in dissertation-derived output.

Unfair Authorship in Publications Produced from Dissertations from Legal Perspective

The legal regulation regarding unfair authorship occurs in Article 4 para. 1 of The Council of Higher Education Directive on Scientific Research and Publication Ethics (Directive, 2012). The Directive clarifies four forms of unfair authorship: ghost authorship, guest (gift) authorship, hidden authorship, and changed authorship order. In this sense, a ghost authorship occurs while writing a text and involves referring to someone as an author for money (Jankowska, 2013, p. 77; Karaaslan, 2020, p. 765; Krakies, 2008 p. 51) or dictating to an assistant to write a work and publishing that academic work under the supervisor's name (Groh, 2012, p. 870). An example of a guest (gift) authorship occurs when the supervisor adds their name while submitting a work that had been entirely designed by a student (Demirel, 2016, pp. 90–91). In addition, hiding one of the authors' names or crediting a chapter to someone other than the anonymous author who'd written it are types of hidden authorship (Göka & Erdem, 2022, p. 496). The last ethical violation mentioned in the Directive is changed authorship order, which involves disguising the efforts of the authors. In this ethical violation, an author who contributed less receives unfair prominence in the order of the authors.

Article 10 of the Directive (2012) clarifies the disciplinary proceedings and other administrative, legal, and criminal actions against persons who have committed acts contrary to scientific research and publication ethics. The Directive indicates that if a person has previously obtained an academic title as a result of a work that has been subject to an unethical act, the relevant higher education institution is to evaluate whether or not to revoke the gained title based on the decision regarding the ethical violation. Although the Directive includes these issues, it does not provide a simple answer to the question of who are the authors of a work. However, the regulation about who are considered author does fall under the Law of Intellectual Property Rights (FSEK, 1951).

Authorship and Unfair Authorship under the Law on Intellectual Property Rights

FSEK regulates the issue of who authors are. In this manner, the subject of the protection FSEK provides is the "Work." The regulation defines a work as an intellectu-

al product that bears the characteristics of its writer and falls under the categories of science and literature, music, arts, or cinema (FSEK, 1951, Art. 1 para. B). Works expressed in language and writing pass for the category of “works of science and literature” (FSEK, 1951: Art. 2). Therefore, the person known as the writer is the “author” regarding works of science and literature. In this manner, the characteristic of authorship is not the idea of the research but rather the way of presenting the idea (Yavuz et al., 2014, p. 63). This is the subjective clause of a “work,” and an author must contribute to the work with their own characteristics (Kılıçoğlu, 2021, p. 182; Tekinalp, 2012, p. 105). Characteristic has a different meaning than originality or newness. It refers to a form of expression unique to its owner (Bahadır, 2019, pp. 746–753; Bellican, 2008, pp. 67–90; Bozgeyik, 2009, pp. 170–222; Öztan, 2008, p. 96), which is also stated in Article 9 para. 2 of the Agreement on Trade-Related Intellectual Property (TRIPS, 1995), to which Türkiye is a party. In this sense, people who correct spelling mistakes, edit footnotes, or add bibliographies to a work cannot be considered an author (Kılıçoğlu, 2021, p. 214).

According to Article 10 para. 3 of FSEK, reading a thesis is a technical activity. Determining the research topic and pointing out the issues to address also form contributions as “abstract ideas.” As a result, the supervisor’s contribution to a dissertation involve a contribution that has not reached the level of being “an author” in the sense of FSEK (Duman, 2022, p. 70). In the context of FSEK, when a student’s dissertation turns into a book, the name of the supervisor should not be added to the work. While producing other publications from dissertations, advisors may be included as an author if they’ve made a significant contribution to the paper.

Transferring the economic rights arising from copyright is possible (FSEK, 1951, Arts. 48 & 49), but this is impossible for incorporeal rights (Ateş, 2020, p. 33). Within this scope, the right to indicate the name of an author cannot be transferred legally or by inheritance (Yavuz et al., 2014, p. 357). Scientific and academic writings are among the cases where society gives insular importance to the author. Unfair authorship also amounts to a breach of the commitment to being the source of the contents and to taking responsibility for the work, which also is an abuse of public trust (Groh, 2012, p. 875). Unfair authorship also violates the moral rights regulated under Article 15 of FSEK (Yavuz et al., 2014, p. 353).

The next section of the paper relates to the empirical part of the study, which reveals the extent to which the regulations addressed in the ethical and legal frameworks are implemented in practice. The presented empirical results are valuable in showing how appropriate drawing attention to the issue is.

Research Design and Methodology

Determining the Sample

The theses registered in the Council of Higher Education Thesis Center (YÖK TEZ) have been examined to determine the sample. The scope was narrowed respectively in terms of field, date, and degree of dissertation. The Department of Business Administration Management & Organization was selected for the observations. The driving force was that academicians and students could have awareness of the topic due to the contents of this program having courses about business ethics. The time scale covers 2015-2019 to reflect current times. When considering that unfair authorship may occur less in publications produced from doctoral dissertation, the decision was made to analyze 161 dissertations.

Identifying the Tags for Dissertations and Publications Produced from Dissertations

Determining the tags for dissertations was conducted in YÖK TEZ using a document review. The publications were identified through a nine-step search (Table 1) in Google Scholar and Google search engines, again using the document review process. During this review, the authors foresaw that unfindable publications may exist, some with and others without ethical violations. However, that did not constitute an obstacle to the aim of drawing attention to ethical violations of unfair authorship. After the reviews, the program SPSS was used to conduct the descriptive analyses.

Findings

The results show that, of the 161 dissertations, 36 students are the second authors, and four are the third or subsequent authors of publications produced from their dissertation (Table 2). The violation rate is approximately 17% and exceeds 20% when only evaluating dissertations that produce publications (Table 3).

With respect to the gender of the supervisor and the student, the results show the number of ethical violations to appear equal for male and female supervisors at 20 each. When considering the number of publications produced, the results reveal the violation rate to be 47.36% for female supervisors and 26.30% for male supervisors (Table 4).

Out of 30 universities, three had only one registered dissertation, from which no publications had been produced. Therefore, the results for 27 universities showed ethical violations to have occurred in 11 universities, with the rate exceeding 20% in five universities that stand out in terms of the number of publications (Table 5).

Observing ethical violations at the individual level in terms of gender and title of the supervisor, Universities #3, #4, #5, #8, and #9 stand out with their results. In University #4, 10 of the 11 publications with ethical violations were from dissertations conducted under a single supervisor. A similar situation had also happened at University #9, albeit with fewer publications. In Universities #3 and #5, ethical violations were more widespread, as opposed to being clustered around a single person. University #8 draws attention for showing ethical violations spread across seven different supervisors. Universities #6 and #9 stand out due to all ethical violations belonging to dissertations written by female students under the supervision of a female supervisor (Table 6).

At first glance, the results show that violations occur more frequently under the supervision of professors and associate professors. However, when evaluating title status, theses, and publications together, assistant professors are more likely to be involved in violations (Table 7).

Out of 161 theses, 12 had more than three derived publications. Although requiring a separate analysis, this issue indicates that more attention should be drawn to other ethical violations such as slicing and republications (Table 8).

Discussion, Conclusion and Suggestions for Future Studies

This paper discusses the rights of authorship in terms of ethics and law for publications derived from dissertations and also determines the ethical reflections of publications derived from dissertations by examining authorship order regarding the student who should be the first author. The results reveal ethical violations to have occurred in nearly 20% of the observed sample.

Violation results can be discussed from both the perspective of the student and the supervisor. Unfair authorship may occur in two ways from the student's perspective. Students may hope to gain a reputation in academia, which can be explained by the individual reputation approach (Yağmur, 2019, p. 19). Students may also be obligated with no alternatives because of not being involved in authorship decisions (Izadinia, 2014). They may be silent to avoid problems when submitting their dissertation outline (Morris, 2008).

In general, a common belief exists that students tend to engage in unethical behaviors (Günbayı, 2013). Contrarily, Lategan (2012) argued the assumption that researchers with doctorates know what to do and to not engage in unethical behaviors to be an incorrect belief. In this regard, assistant professors can be foreseen to facilitate

the process through unethical means to meet publication requirements for the title of associate professor. The results for supervisors with professor and associate professor titles can be expounded by Hollywood Syndrome (Dalainas, 2007), which means the desire to publish a lot, to make a name, and to see one's own name frequently in publications (Aydın, 2019; Kansu & Ruacan, 2002). The examples of unfair authorship directed by female students under the supervision of female supervisors can be expounded by the Queen Bee Syndrome (Akduru, 2021), which explains the behaviors lacking good intentions that women apply to other women in organizational life.

Unethical behaviors can also be an indicator of attitudes, values, and norms embedded in organizational culture (Löfström & Pyhältö, 2012). In this regard, ethical rules need to be defined within the organization and inspections audited within the definitions (Aydın, 2021). A strong relationship exists between ethics climate and organizational culture (Şişman, 2014), and the ethics climate created in organizations will be beneficial for solving the issue (Yıldırım & Naktiyok, 2018). New rules or laws are not what is needed, whereas developing oversight mechanisms to monitor existing regulations is.

The indirect results of the findings can also be the subject of future studies. In this sense, Siegrist's (1996) effort-reward imbalance model can be used to examine the effect of the stress created in students on their health. If unethical behaviors are clustered in certain universities and even in some departments, whether the students who were raised in these clusters experience behavioral change can be examined using behavior change theory (Bandura et al., 1977). Social learning theory (Bandura, 1963) can also be used to answer whether students who graduate and work in academia apply unethical behaviors to their students.

The research results show to be facing ethical violations, and the research methodology shows the issue to be detectable. The supreme measure to prevent this is to have journals reject publications produced from dissertations when the first author is not the student (e.g. *Journal of Commercial and Intellectual Property Law*), just as journals do not accept publication without an ethics committee report. In addition, establishing mechanisms may be beneficial where students can transparently report the unethical practices they encounter (Löfström & Pyhältö, 2012). Developing a bibliometric model using software programs as suggested by Gureev et al. (2019) may also be actualized for detecting ethical violations.

In conclusion, students think that supervisors should be role models on ethics for their academic journey (Sezgin et al., 2012). If not, an unethical process will not offer a future for ethical academic research.

Kaynakça

- Akademide Etik Derneği (2021). Lisansüstü tez danışmanlığında etik ilkeler. Erişim adresi <https://www.akademideetik.org.tr/wp-content/uploads/2021/07/Tez-Danismanligi-Etik-ilkeleri.pdf>. Erişim tarihi: 08.06.2022.
- Akduru, H. E. (2021). *Örgütlerde kraliçe arı sendromu ve kraliçe arı sendromu ile başa çıkma yolları* (1. Baskı). Ankara: Gazi Kitabevi.
- Anderson, P. A., & Boden, S. D. (2008). Ethical considerations of authorship. *SAS Journal Editorial Commentary*, 2(3), 155–158. Erişim adresi [https://doi.org/10.1016/S1935-9810\(08\)70034-3](https://doi.org/10.1016/S1935-9810(08)70034-3)
- Ateş, F. (2017). Sosyal öğrenme teorisi. Turunç, Ö., & Turgut, H. (Ed.), *Yönetim ve strateji 101 teori ve yaklaşım* içinde (ss. 115-118), Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Ateş, M. (2020). *Fikri haklarla ilgili hukuki işlemler*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Aydın, İ. (2019). *Akademik etik* (2. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Aydın, İ. (2021). *Yönetmelik, mesleki ve örgütsel etik* (9. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Bahadır, Ç. (2019). Fikir ve sanat eserlerinde hususiyet. *Terazi Hukuk Dergisi*, 14(152), 746-753.
- Bandura, A., & Walters, R. H. (1963). *Social learning and personality development*. New York.
- Bandura, A., Adams, N. E., & Beyer, J. (1977). Cognitive processes mediating behavioral change. *Journal of Personality and Social Psychology*, 35(3), 125.
- Bellican, C. (2008). Fikir ve sanat eserleri kanunu açısından 'hususiyet' kavramı. *İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 7(1), 67-90.
- Bozgeyik, H. (2009). Fikir ve sanat eserlerinde hususiyet. *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, 25(3), 170-222.
- Breet, E., Botha, J., Horn, L., & Swartz, L. (2018). Academic and scientific authorship practices: A survey among south african researchers. *Journal of Empirical Research on Human Research Ethics*, 13(4), 412–420. <https://doi.org/10.1177/1556264618789253>
- Cohen, A., & Baruch, Y. (2021). Abuse and exploitation of doctoral students: A conceptual model for traversing a long and winding road to academia. *Journal of Business Ethics*. <https://doi.org/10.1007/s10551-021-04905-1>
- Dalainas, I. (2007). Put my name on the paper: The Hollywood syndrome. *Panminerva Medica*, 49(1).
- Demirel, C. (2016). *Birden fazla eser sahibi tarafından meydana getirilen eserler ve eser sahipleri birliği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Duman, B. (2022). *Akademik çalışmalarda etik ihlali ve yaptırımları*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu (1951). *T. C. Resmi Gazete*, 5846, (05.12.1951).
- Goodyear, R. K., Crego, C. A., & Johnston, M. W. (1992). Ethical issues in the supervision of student research: A study of critical incidents. *Professional Psychology: Research and Practice*, 23(3), 203–210. <https://doi.org/10.1037/0735-7028.23.3.203>
- Göka, M. E. & Erdem, B. (2022). Gölge yazarlık sözleşmelerinin geçerliliği ve akademik gölge yazarlığın cezalandırılabilirliği üzerine bir değerlendirme. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 28 (1), 489-574.

- Groh, D. (2012). Mit fremden Federn – Zur Wirksamkeit von Ghostwritervereinbarungen. *Gewerblicher Rechtsschutz und Urheberrecht*. Heft 9, 870-875.
- Gureev, V. N., Lakizo, I. G., & Mazov, N. A. (2019). Unethical authorship in scientific publications (A review of the problem). *Scientific and Technical Information Processing*, 46(4), 219–232. <https://doi.org/10.3103/S0147688219040026>
- Güler, D., Güler, Y., & Tuncel, S. (2021). Lisansüstü eğitimde öğrencilerin danışmanı ile olan ilişkilerinde yaşadıkları etik dışı davranışlar. *Eğitim ve Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 21–30.
- Günbayı, İ. (2013). Bilimsel araştırmalarda etik dışı davranışlar: bir durum çalışması. *Yükseköğretim Dergisi*, 27–28. <https://doi.org/10.2399/yod.13.014>
- Hamutoğlu, N. B., Yıldız, E. P., & Akgün, Ö. E. (2015). Lisansüstü öğrencilerin bilimsel araştırma etiği ile ilgili görüşleri Sakarya üniversitesi örneği. VII. *Ulusal Lisansüstü Eğitim Sempozyumu* içinde, 54–62.
- Hosseini, M., & Gordijn, B. (2020). A Review of the literature on ethical issues related to scientific authorship. *Accountability in Research*, 27(5), 284–324. <https://doi.org/10.1080/08989621.2020.1750957>
- Hukuk Genel Kurulu (2020). E. 2017/7 K. 2020/185 T. 20.2.2020
- Izadinia, M. (2014). Authorship: The hidden voices of postgraduate TEFL students in Iran. *Journal of Academic Ethics*, 12(4), 317–331. <https://doi.org/10.1007/s10805-014-9215-1>
- İstanbul 1. Fikrî ve Sınai Haklar Hukuk Mahkemesi (2020). E. 2018/438 K. 2020/114, T. 3.3.2020.
- İstanbul 2. Fikrî ve Sınai Haklar Hukuk Mahkemesi (2020). E. 2017/203 K. 2020/41, T. 22.1.2020.
- Jankowska, M. (2013). On the implications of the unalienability of the right of authorship for ghostwriting contracts. *Review of Comparative Law*, 18, 77-92.
- Kansu, E., & Ruacan, Ş. (2002). Bilimsel yanılmanın günümüzdeki durumu: Türleri, nedenleri, önlenmesi ve cezalandırılması. *Türk Kardiyoloji Derneği Arşivi*, 30(12), 763-767.
- Karaaslan, Pelin (2020). Gölge yazarlık sözleşmesi, *Terazi Hukuk Dergisi*, 15(164), 765-773.
- Karaca, E. (2019). *Üniversitelerde Disiplin Rejimi*. Ankara: Yetkin Yayınevi.
- Khalifa, A. A. (2021). Losing young researchers in the authorship battle, under-reported casualties. *Ethics, Medicine and Public Health*, 20, 1–9. <https://doi.org/10.1016/j.jemep.2021.100735>
- Kılıçoğlu, A. (2021). *Fikri Haklar*. Ankara: Turhan Kitabevi.
- Krakies, J. (2008). Urhebervertragsrecht. (Ed. Berger, Christian/Wündisch, Sebastian), *Nomos Verlag* içinde. Baden-Baden.
- Lategan, L. O. K. (2012). The building of a responsible rresearch community: The role of ethics. *Journal of Research Administration*, XLIII (1), 85–97.
- Löfström, E., & Pyhältö, K. (2012). The supervisory relationship as an arena for ethical problem solving. *Education Research International*, 1–12. <https://doi.org/10.1155/2012/961505>
- Löfström, E., & Pyhältö, K. (2017). Ethics in the supervisory relationship: Supervisors' and doctoral students' dilemmas in the natural and behavioural sciences. *Studies in Higher Education*, 42(2), 232–247. <https://doi.org/10.1080/03075079.2015.1045475>

- Löfström, E., & Pyhältö, K. (2020). What are ethics in doctoral supervision, and how do they matter? doctoral students' perspective. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 64(4), 535–550. <https://doi.org/10.1080/00313831.2019.1595711>
- Marušić, A., Bošnjak, L., & Jeročić, A. (2018). A systematic review of research on the meaning, ethics and practices of authorship across scholarly disciplines. *Plos One*, 6(9), 1–17. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0023477>
- Morris, S. (2008). Authrshp dilemmas for research higher degree students. *Research Education in the New Global Environment*, (October), 43–53.
- Ordun, G., & Aktaş, H. (2017a). Çaba-Ödül dengesizliği modeli. Turunç, Ö., & Turgut, H. (Ed.), *Yönetim ve Strateji 101 Teori ve Yaklaşım* içinde (97-100 ss.), Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Ordun, G., & Aktaş, H. (2017b). Davranış değişikliği teorisi. Turunç, Ö., & Turgut, H. (Ed.), *Yönetim ve Strateji 101 Teori ve Yaklaşım* içinde (115-118 ss.), Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Öztan, F. (2008). *Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku*. Turhan Kitabevi, Ankara.
- Paul, G. (2011). Will the real author please stand up!. *Journal of Maxillofacial and Oral Surgery*, 10(1), 2–3. <https://doi.org/10.1007/s12663-011-0224-y>
- Sezgin, F., Kılınç, A. Ç., & Kavgacı, H. (2012). Yüksek lisans öğrencilerinin iyi bir tez danışmanından beklentilerine ilişkin nitel bir çalışma. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(3), 129–148.
- Siegrist, J. (1996). Adverse health effects of high-effort/low-reward conditions. *Journal of Occupational Health Psychology*, 1(1), 27-41.
- Singhal, S., & Kalra, B. S. (2021). Publication ethics: Role and responsibility of authors. *Indian Journal of Gastroenterology*, 40(1), 65–71. <https://doi.org/10.1007/s12664-020-01129-5>
- Şişman, M. (2014). *Örgütler ve kültürler* (4. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Tekinalp, Ü. (2012). *Fikri mülkiyet hukuku*. İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Ticarette Bağlantılı Fikri Mülkiyet Anlaşması (1995). Erişim adresi https://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/27-trips.pdf Erişim tarihi: 05.01.2023.
- Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi. Erişim adresi <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tfm/policy>. Erişim tarihi: 05.01.2023.
- Türk Dil Kurumu (2022). Türk Dil Kurumu Sözlükleri. Erişim adresi <https://sozluk.gov.tr/>. Erişim tarihi: 16.11.2022.
- Türkiye Bilimler Akademisi (2002). Bilimsel araştırmada etik ve sorunları. Erişim adresi <https://www.tuba.gov.tr/files/yayinlar/rapor>. Erişim tarihi: 17.11.2022.
- Türkiye Bilimler Akademisi (2008). Bilim etiği el kitabı. Erişim adresi https://www.tuba.gov.tr/files/yayinlar/raporlar/TÜBA_Bilim_Etiği_El_Kitabı.pdf. Erişim tarihi: 10.05.2022.
- Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (2010). Tübitak araştırma ve yayın etiği kurulu yönetmeliği. Erişim adresi https://www.tubitak.gov.tr/sites/default/files/247_sayili_bk_islenmis_hali.pdf. Erişim tarihi: 13.11.2022.
- Türkiye Yükseköğretim Kurulu (2022). Türkiye yükseköğretim yeterlilikler çerçevesi 7. düzey (yüksek lisans eğitimi) yeterlilikleri. Erişim adresi <http://tyyc.yok.gov.tr/?pid=34>. Erişim tarihi: 10.05.2022.

- Türkiye Yükseköğretim Kurulu (2022). Türkiye yükseköğretim yeterlilikler çerçevesi 8. düzey (doktora eğitimi) yeterlilikleri. Erişim adresi <http://tyyc.yok.gov.tr/?pid=35>. Erişim tarihi: 10.05.2022.
- Üniversitelerarası Kurul (2012). Üniversitelerarası kurul bilimsel araştırma ve yayın etiği yönergesi. Erişim adresi [uak.gov.tr/Documents/mevzuat/2021/ÜNİVERSİTELERARASI KURUL BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ YÖNERGESİ-29012021.pdf](http://uak.gov.tr/Documents/mevzuat/2021/ÜNİVERSİTELERARASI_KURUL_BİLİMSEL_ARAŞTIRMA_VE_YAYIN_ETİĞİ_YÖNERGESİ-29012021.pdf). Erişim tarihi: 13.11.2022.
- Yağmur, N. B. (2019). *Y kuşağının LinkedIn'de bireysel çevrimiçi itibar yönetimi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yargıtay 11. Hukuk Dairesi (2008). E. 2007/571 K. 2008/7797 T. 12.06.2008.
- Yavuz, L., Alıca, T. & Merdivan F. (2014). *Fikir ve sanat eserleri kanunu yorumu* (Cilt 1-2). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, F., & Naktiyok, S. (2018). *Örgütlerde Etik İklim* (1. Baskı). Ankara: Gazi Kitabevi.
- Yükseköğretim Kurulu (2022). Doktora Öğretiminin İyileştirilmesi Çalıştay Raporu. Erişim adresi <https://www.yok.gov.tr/Documents/Yayinlar/Yayinlarimiz/2022/doktora-ogretimini-iyilestirilmesi-calistayi.pdf>. Erişim tarihi: 09.05.2022.